

Praha ledna 2023

Č. j.: MZDR 208/2023-3/OPŘ

MZDRX01MXT5I

Vážený pane veřejný ochránce práv,

na základě Vaší žádosti ze dne 5. prosince 2022, sp. zn. 39/2021/NZ/MSŘ, čj. KVOP-60833/2022 Vás tímto dopisem informuji o stanovisku Ministerstva zdravotnictví (dále „MZ“) k možnostem součinnosti MZ při plnění opatření uložených Psychiatrické nemocnici Brno (dále „PN Brno“) na základě zprávy z návštěvy zařízení vypracované Mgr. Monikou Šimůnkovou, Vaší bývalou zástupkyní.

K opatření č. 12: Pacienti dostávají po každém praní jiné erární oblečení.

Text opatření ve zprávě: Umožnit pacientům nosit osobní oblečení, a to vlastní nebo přidělené stejnému pacientovi po celou dobu jeho hospitalizace (bezodkladně).

Ve Vašem dopise žádáte o vyjádření MZ, zda je praxe v PN Brno týkající se erárního oblečení v souladu s doporučeným postupem.

K tomuto MZ uvádí následující. Doporučený postup v rámci „Vodítka pro naplňování kvality péče“, kap. 1: Právo na přiměřenou životní úroveň (body 1.4.3. a 1.4.4.)¹ stanoví:

Vodítka pro 1.4

název	podpůrný výklad dle WHO	Podpůrný pracovní výklad pro směřování k naplnění – vybrané doporučené postupy / vodítka
1.4.3 Pacienti mohou nosit své vlastní oblečení a obuv (denní a noční úbor).	Mohou si pacienti vybrat a nosit jejich vlastní oblečení, nebo jsou zde omezení na nošení obnošeného oblečení? Existují omezení na oblečení, která mohou pacienti nosit a jaká? Pravidelné praní oblečení?	1.4.3.1 Pacienti mohou nosit vlastní oblečení v průběhu celého dne, kdy je individuálně nastavována spolupráce na zajištění čistého a odpovídajícího oblečení ze strany pacientů. 1.4.3.2 Pacienti mají možnost si své oblečení vyprat nebo nechat vyprat.

¹ Procesní model Systém péče o duševní zdraví 2.VK.03 a) Kapitola 1 - Právo na přiměřenou životní úroveň; [2_VK01v00.pdf \(reformapsychiatrie.cz\)](#)

1.4.4 Jestliže nemají pacienti vlastní oblečení, je jim poskytnuto oblečení dobré kvality, které odpovídá jejich kulturním preferencím a je vhodné pro dané klima.	Pokud osoba nemá oblečení, poskytne ho nemocnice a pokud ano, jaký typ oblečení je dodáváno? Je poskytnuto spodní prádlo, boty, kabáty? Obecná vizáž pacientů, jejich celková čistota, kvalita a čistota jejich oblečení, zda je oblečení vhodné pro dané klima, boty v dobrém stavu, vhodnost oblečení vzhledem k denní době (pyžamo ve dne), kulturně vhodné oblečení.	1.4.4.1 PN pravidelně zajišťuje obměnu prádla pro pacienty v nepříznivé životně-sociální situaci. 1.4.4.2 PN zajišťuje pro pacienty v nepříznivé životně-sociální situaci vhodnou obuv (a to i s ohledem na nastavená opatření související např. s nežádoucími událostmi typu pád).
---	---	---

V tomto doporučeném postupu MZ nikde neshledává podmínku přidělení nebo vyčlenění erárního prádla pro pacienta na celou dobu hospitalizace. MZ je toho názoru, že se PN Brno snaží doporučení naplňovat a vyčlenění prádla MZ považuje za podmínku nadbytečnou, obtížně realizovatelnou a pro pacienta s nejasným přínosem.

Ve Vašem dopise dále žádáte, aby MZ jako zřizovatel PN Brno poskytlo PN Brno podporu při vytváření podmínek, které umožní, aby stejnému pacientovi po celou dobu jeho hospitalizace bylo přiděleno oblečení (pokud musí mít erární), které bude nosit pouze on.

MZ si je problematiky zachování soukromí a důstojnosti pacientů trpících duševním onemocněním vědomo, a proto je také v rámci reformy psychiatrické péče oblasti kvality, včetně zachování důstojnosti, věnována velká pozornost.

V první řadě považujeme za důležité zdůraznit, že MZ hledá systémová řešení. Pro ilustraci zmíním například zajištění monitoringu kvality dle metodologie Světové zdravotnické organizace v jednotlivých psychiatrických nemocnicích, vypracování analýzy režimových opatření s doporučeními, nebo vytvoření modulu zohledňujícího specifika psychiatrie pro akreditace psychiatrických zdravotnických zařízení. Aktuálně probíhají jednání k využití tohoto modulu pro zvyšování kvality péče, poskytovatelé lůžkové péče v oboru psychiatrie (dále „psychiatrické nemocnice“) mají své plány zvyšování kvality poskytované péče jako součást svých transformačních plánů.

MZ rozumí snaze veřejného ochránce práv umožnit pacientům v rámci zachování vlastní důstojnosti a individuality nosit vlastní oblečení. S tímto záměrem se MZ

plně ztotožňuje. Umožnění nošení vlastního oblečení vždy, kdy je to možné, by mělo být v psychiatrických nemocnicích preferováno. Není možné z provozních důvodů pacientům odnímat plošně jejich vlastní oblečení, trvat na využití erárního oblečení i v případech, kdy toto zdravotní stav nevyžaduje. V rámci dlouhodobé hospitalizace by nošení civilního – vlastního oblečení mělo být jednoznačně preferováno. Psychiatrická nemocnice by měla být schopna pomoci řešit praní osobního prádla v průběhu dlouhodobější hospitalizace i u pacientů, kde toto nemůže zajistit rodina a blízcí pacienta (např. umožnit využití externích služeb za úplatu atp.). Současně je ale nad rámec poskytování zdravotní péče zajišťovat pacientům civilní oblečení, i když toto mnozí poskytovatelé zdravotních služeb dělají. Nelze to od nich ale vyžadovat jako jejich povinnost. Dále je třeba důrazně říci, že není přípustné, aby byl pacient zbaven osobního oblečení z důvodu sankce či neúčelných režimových opatření.

Pokud je důvod k použití prádla erárního, mělo by být pohodlné a důstojné. Již při pořizování takového oblečení by psychiatrické nemocnice měly preferovat takové, které není uniformní a nepůsobí ústavním dojmem.

Rovněž si MZ dovoluje zdůraznit, že v mnoha případech může být zdravotní stav pacienta takový, že vyžaduje výměnu oblečení i mnohokrát denně a využití erárního oblečení je v těchto případech mnohem praktičtější. V rámci individuálního nebo ošetřovatelského plánu toto individuálně posoudí a rozhodne ošetřující personál. Jedná se např. o imobilní nebo inkontinentní pacienty, pacienty s vážnými komorbiditami, kteří vyžadují provedení specifických zdravotních výkonů jako např. zavedený permanentní katetr, krvácení, ošetřování ran či jiných poranění kůže apod. S tímto oblečením musí být také s ohledem na hygienická pravidla a zabránění vzniku infekce spojené se zdravotní péčí specificky zacházeno. Jedná se o praní procesem termodezinfekce nebo chemotermodezinfekce s cílem zabránit vzniku infekce spojené se zdravotní péčí, která by pro některé pacienty, s ohledem na jejich zdravotní stav, mohla znamenat život ohrožující komplikaci. Pro úplnost uvedu, že zacházení s prádlem a praní prádla ze zdravotnických zařízení je řešeno v příloze č. 5 vyhlášky č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče, ve znění pozdějších předpisů.

Taktéž v této souvislosti není možné psychiatrické nemocnice srovnávat se zařízeními sociální péče, kde lidé žijí místo domova. Musíme vycházet z předpokladu, že ve zdravotnickém zařízení jsou hospitalizováni vážněji nemocní pacienti, kteří vyžadují lůžkovou zdravotní péči, a zdravotní rizika plynoucí mj. z nošení vlastního oblečení, musí být také v rámci léčby zohledněna.

Z výše uvedených důvodů je MZ názoru, že není reálné přidělit stejnému pacientovi erární oblečení po celou dobu jeho hospitalizace. Pro zachování čistoty a důstojnosti např. u pacientů s mentální retardací či demencí je žádoucí výměna oblečení i několikrát za den. **Zajišťování individualizace psychiatrickou nemocnicí poskytovaného prádla MZ považuje za nepřiměřený požadavek. S označením oblečení nažehlenými pásky se MZ neztotožňuje**, neboť se domníváme, že čisté, pohodlné, dobře vypadající erární oblečení je důstojnější řešení než označení pacienta páskou se jménem. S ostatními výhradami veřejného ochránce práv se však ztotožňujeme.

Na závěr bychom rádi podotkli, že v rámci sledování kvality v PN Brno i v ostatních psychiatrických nemocnicích je vidět, že i v oblasti týkající se individuálního přístupu k pacientovi, včetně individualizace oblečení, došlo k významnému posunu.

K opatření č. 44: Uzamykání pacientů z protiepidemických důvodů

Text opatření ve zprávě: Uzamykat z protiepidemických důvodů na pokojích pouze pacienty, u nichž pro to existuje právní důvod a ten pacientům prokazatelně sdělovat (průběžně).

Ve Vašem dopise se dotazujete, zda MZ nemocnicím poskytne metodické vedení v tom, za jakých podmínek lze přistoupit k uzamčení pacienta na pokoji, a kdy se tak případně stane. K tomuto dotazu uvádím následující.

V době systematické návštěvy PN Brno (15. – 17. září 2021) byla v souvislosti s onemocněním covid-19 uplatňována na území ČR příslušná protiepidemická opatření (dále jen „PEO“), mezi která patřila i izolace a karanténa. Obě tato opatření jsou definována v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 258/2000 Sb.“), konkrétně v § 2 odst. 6, resp. § 2 odst. 7 písm. a). V té době byla izolace nařizována osobám s laboratorně prokázaným onemocněním covid-19, tedy osobám nemocným; karanténa pak jako jedno z karanténních opatření byla nařizována osobám v epidemiologicky významném kontaktu s onemocněním covid-19, tedy osobám podezřelým z nákazy.

Teoreticky izolaci a karanténu může nařídít poskytovatel zdravotních služeb (dále jen „PZS“) nebo místně příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (dále jen „OOVZ“). V praxi byla situace taková, že izolaci nemocné osobě nařizoval ve většině případů PZS; OOVZ pak karanténu osobě podezřelé z nákazy. Ze strany OOVZ má být nařízení karantény provedeno formou rozhodnutí, ve kterém je mimo jiné uvedeno i poučení o možnosti přezkumu daného rozhodnutí. **PZS má pak dle § 67 odst. 3 zákona č. 258/2000 Sb.**

povinnost prokazatelně seznámit osobu s nařízenými PEO a záznam o nařízení těchto opatření je součástí zdravotnické dokumentace dané osoby.

Obecně lze říci, že princip izolace a karantény spočívá v zajištění co nejdůslednějšího oddělení osoby nemocné nebo podezřelé z nákazy od ostatních osob s cílem zabránit dalšímu šíření infekce. Je pochopitelné, že v rámci provozu psychiatrické nemocnice, s ohledem na možné složení pacientů v tomto zařízení, může být účinné zajištění izolace nebo karantény velmi problematické.

V této souvislosti je nutné konstatovat, že MZ není v zákoně č. 258/2000 Sb. zmocněno ve věci stanovení podmínek, za jakých lze přistoupit k uzamčení pacientů na pokoji, byť by šlo o způsob zajištění PEO. Stanovení adekvátních PEO, a především způsob jejich zajištění, spočívá v individuálním posouzení konkrétní situace v daném zdravotnickém zařízení (způsob přenosu, infekčnost a závažnost onemocnění; skladba pacientů; stavební řešení atp.) a je výlučně v kompetenci daného PZS, popř. místně příslušného OOVZ. **Zjednodušeně lze říci, že MZ, potažmo OOVZ, mohou nastavit v rámci zabránění dalšímu šíření infekčního onemocnění příslušná PEO a to, jakým způsobem PZS zajistí jejich dodržování, je výlučně v jeho kompetenci.** Je tedy velmi obtížné vytvořit jednotný a v praxi použitelný postup v rámci celé ČR, neboť stanovení PEO, popř. způsob jejich realizace, závisí především na individuálním hodnocení rizik, tím spíše v této konkrétní situaci je nutné hodnotit každý případ individuálně.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že MZ nemůže poskytnout poskytovatelům lůžkové péče metodické vedení ve věci stanovení podmínek, za jakých je možné přistoupit k uzamčení pacienta na pokoji, neboť v této věci není zákonně zmocněn. Je však třeba uvést, že o nařízení izolace nebo karantény by daná osoba měla být informována písemně včetně uvedení poučení o možnosti přezkumu.

S pozdravem

Vážený pan
JUDr. Stanislav Křeček
Veřejný ochránce práv
Údolní 39
602 00 Brno

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Na vědomí:

Vážený pan

MUDr. Pavel Mošťák

ředitel

Psychiatrická nemocnice Brno

Húskova 2

618 32 Brno

